

Gazze Çatışmasının Küresel Haber Ekosistemindeki Görünürlüğü: Media Cloud Temelli Bir İnceleme

→ Hilal Özlem ABUŞOĞLU*

Öz

Bu çalışma, 7 Ekim 2023 – 1 Ekim 2025 tarihleri arasında küresel dijital medya ortamında yayımlanan Gazze temalı haberlerin hacmini, zaman içindeki görünürlük eğilimlerini, haber kaynaklarının coğrafi ve politik dağılımını ve içeriklerin dilsel çeşitliliğini inceleyerek uluslararası medyanın çatışmayı nasıl çerçevelediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın evreni, Media Cloud’un indekslediği tüm dijital haber kaynaklarında belirtilen dönemde yayımlanan Gazze çatışmasıyla ilgili içeriklerden oluşmaktadır. Örneklem ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu kapsamda “Gaza” and “Israel” and “Hamas” sorgusuna eş zamanlı olarak karşılık gelen tüm haber metaverileri çalışmaya dâhil edilmiş ve veriler nicel içerik analizi yöntemiyle çözümlenerek yorumlanmıştır. Bulgular, Gazze çatışmasının küresel dijital medya ortamında kayda değer bir görünürlüğe sahip olduğunu, haber üretiminin büyük oranda uluslararası portal sitelerinde yoğunlaştığını ve dilsel üretimde belirgin bir İngilizce hâkimiyeti bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, dijital haber akışının merkezîyetçi yapısını ve çatışma temsillerinin dilsel coğrafi eşitsizlikler doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gazze, Küresel Dijital Medya, Media Cloud, İsrail, Hamas

**Dr., Bağımsız Araştırmacı, Erzurum, Türkiye*

E-mail: hizlem@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9756-1167

The Visibility of the Gaza Conflict in the Global News Ecosystem: A Media Cloud-Based Analysis

→ Hilal Özlem ABUŞOĞLU

Abstract

This study aims to reveal how the international media framed the conflict by examining the volume of Gaza-themed news published in the global digital media environment between October 7, 2023, and October 1, 2025, its visibility trends over time, the geographical and political distribution of news sources, and the linguistic diversity of the content. The study population consists of content related to the Gaza conflict published during the specified period in all digital news sources indexed by Media Cloud. The sample was determined using a purposive sampling method. In this context, all news metadata simultaneously corresponding to the query "Gaza" and "Israel" and "Hamas" were included in the study, and the data were analyzed and interpreted using quantitative content analysis methods. The findings show that the Gaza conflict has significant visibility in the global digital media environment, that news production is largely concentrated on international portal sites, and that there is a clear dominance of English in linguistic production. Ultimately, the study reveals the centralized structure of the digital news flow and that representations of the conflict are shaped by linguistic geographical inequalities.

Keywords: Gaza, Global Digital Media, Media Cloud, Israel, Hamas

1. Giriş

7 Ekim 2023'te Hamas'ın İsrail'e yönelik saldırısı ve ardından İsrail'in Gazze'ye başlattığı geniş ölçekli askerî harekât, tüm küresel kamuoyunda uzun süreli ve yoğun bir medya gündemi yaratmıştır. İki yılı aşkın bir süredir devam eden bu çatışma modern tarihin en uzun süreli, en yıkıcı ve aynı zamanda dijital medya çağında en fazla haberleştirilen krizlerinden biri hâline gelmiştir. Bu süreçte, konuyla ilgili haberler ulusal sınırları aşarak anlık ve çok dilli bir şekilde yayılmış, çatışmanın görüntü ve anlatıları saniyeler içinde milyonlarca insana ulaşmıştır. Bu durum, dijital medyanın çatışma dönemlerinde bilgi aktaran bir mecra olmanın ötesinde kamuoyu algısı, duygusal tepkiler ve siyasal tutumlar üzerinde etkili olan yapısal bir güç olarak konumlandığını göstermektedir. Bu bağlamda küresel dijital medya, çatışmaları yalnızca yansıtan bir araç olmanın yanı sıra hangi olayların görünür kılınacağına, hangi aktörlerin öne çıkarılacağına ve hangi anlatıların baskın hâle geleceğine karar veren aktif bir aktör hâline gelmiştir. Entman'ın (1993) çerçeveleme kuramı bağlamında bir değerlendirme yapıldığında Gazze çatışmasında aynı olaylar farklı medya sistemlerinde farklı biçimlerde çerçelenmiştir. Bazı medya organları olayı "terör saldırısı" olarak sunarken diğerleri "işgale karşı direniş", "savaş suçu" veya "meşru müdafaa" şeklinde aktarmıştır. Bu farklı çerçeveler toplumların olayları algılama biçimini ve çatışmaya dair tutumlarını doğrudan etkilemiş, medya tüketicilerinin yorum ve yargılarını şekillendirmiştir. Söz konusu bu farklılıklar kamuoyunun algısını yönlendirmekle kalmamış aynı zamanda uluslararası politik söylemlere, diplomatik tepkilere ve çatışmaya dair tartışmalara da dolaylı yoldan yansımıştır.

Gazze'deki İsrail-Filistin çatışması, medya çalışmaları literatüründe de güçlü bir kırılma noktası oluşturarak dezenformasyon, sosyal medyanın etkisi ve haber temsilindeki tarafgirlik temalarını yeniden akademik tartışmanın merkezine taşımıştır. Bu bağlamda birçok çalışma, 7 Ekim 2023 sonrası İsrail'in bilgi akışını kontrol etme, savaş suçlarını görünmez kılma ve meşruiyet üretme çabalarını farklı yönleriyle ele alarak dezenformasyonun çatışmanın doğasını şekillendiren yapısal bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Örneğin, Gölcü ve Karadeniz Demirata (2024) çalışmalarında, jeopolitik dezenformasyonun dini referanslar ve tarihsel çarpıtmalar üzerinden nasıl inşa edildiğini gösterirken; Kaplan (2024) ise Anadolu Ajansı Teyit Hattı verilerini inceleyerek X platformunun yanlış bağlamlı içerikler aracılığıyla dezenformasyonun

başlıca taşıyıcısına dönüştüğünü ortaya koymuştur. Benzer şekilde Semiz Türkoğlu (2024), Gazze'deki hastane saldırıları gibi örneklerde yalan haberin sistematik bir araç hâline geldiğini ortaya koyarken Avşar ve Koyuncu (2024) ise İsrail medyasının sivil ölümleri ve gazetecilere yönelik hedeflemeleri örtük biçimde görünmezleştirdiğini göstermiştir.

Haber temsilindeki tarafgirlik ise çok boyutlu ve çerçevelemeye dayalı bir görünüm ortaya koymaktadır. Assalia (2024), Batı medyasının Gazze savaşını aktarırken bazı aktörleri öne çıkarıp bazı perspektifleri geri planda bırakarak seçimli çerçeveleme uyguladığını ve böylece savaşın farklı yönlerini okuyucuya farklı biçimlerde sunduğunu göstermiştir. Gökdemir (2024), İngiliz medyasının İsrail'i "meşru savunma", Filistin'i ise "tehdit/terör" çerçevesiyle sunduğunu belirtirken; Yılmaz (2024) Türk basınında Hamas ve Gazze'ye ilişkin söylemlerin belirgin biçimde ayrıştığını ortaya koymuştur. Ayrıca Seyhan (2024), Kress ve van Leeuwen'in çok modlu söylem analizi aracılığıyla görsel temsillerin mağduriyet, meşruiyet ve normatif çerçeve üretimindeki kritik rolünü tartışmıştır. Bu çalışmalardan yola çıkarak haber temsilinin politik ve kültürel bağlama göre değiştiği ifade edilebilir. Arap medyası ve sosyal medya bağlamında yapılan çalışmalar ise alternatif anlatıların önemini vurgulamaktadır. Alsharairi, AbdulRahman AlSouob, AlQadi ve Shatnawi (2025), Arap medyasının Gazze'deki çatışmayı "direniş ve mağduriyet" çerçevesinde sunduğunu ve sosyal medya aracılığıyla alternatif anlatıların görünür hâle gelmesine imkân tanıdığını belirtmiştir. Sezer (2025), Filistin ve İsrail büyükelçilerinin X platformundaki söylem stratejilerini karşılaştırarak birinin empati odaklı, diğlerinin ise propaganda temelli bir iletişim kurduğunu göstermiştir. Önceki dönemlere dönük çalışmalar da sosyal medyanın hem direniş hem karşı hikâye üretiminde işlev gördüğünü ve toplumsal hareketliliği güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (El Zein ve Abusalem, 2015; Alsharif, 2024). Bu bağlamda sosyal medyanın, çatışma dönemlerinde çift yönlü bir etki gösterdiği söylenebilir. Genel olarak literatür, Gazze Savaşı'nın medya alanında yarattığı dönüşümleri çok boyutlu bir şekilde ele almıştır. Bu çalışmalar, dezenformasyonun çatışmanın algılanışında ve kamuoyu oluşturmadaki merkezi rolünü vurgulamakta, sosyal medyanın haber akışını hızlandırarak, duygusal tepkileri ve toplumsal algıyı yönlendirmedeki etkisine dikkat çekmektedir. Ayrıca haber ve görsel temsillerin politik bir nitelik taşıdığını, hangi olayların hangi çerçevelerle sunulduğunu ve hangi aktörlerin görünür kılındığının çatışmanın uluslararası algısını şekillendirdi-

ğini aktarmıştır. Ancak bu literatürün önemli bir bölümü nitel örneklemelerle, belirli ülke basınlarıyla ya da söylem analizleriyle sınırlı kalmakta; çatışmanın küresel dijital medya ekosistemindeki nicel görünürlüğünü, dilsel dağılımını ve haber üretiminin coğrafi merkezileşmesini bütüncül ve sistematik bir çerçevede ele almamaktadır. Bu durum, literatürde belirgin bir boşluğun varlığına işaret etmektedir. Zira Gazze çatışmasının küresel dijital medyada ne ölçüde görünür olduğu, bu görünürlüğün zaman içerisinde nasıl dalgalandığı, haber üretiminin hangi coğrafi ve kurumsal merkezlerde yoğunlaştığı ve küresel anlatının hangi diller aracılığıyla inşa edildiği, büyük ölçekli nicel veriler temelinde yeterince incelenmemiştir. Özellikle Media Cloud gibi küresel haber akışını uzun dönemli ve karşılaştırmalı analiz etmeye olanak tanıyan veri tabanlarına dayalı çalışmaların sınırlı sayıda olması, bu boşluğu daha da belirgin hâle getirmektedir.

Bu çalışma, söz konusu bu boşluktan hareketle çok katmanlı medya ekosistemi bağlamında 7 Ekim 2023 – 1 Ekim 2025 döneminde Gazze Savaşı'nın küresel dijital medyada nasıl temsil edildiğini, hangi kaynaklar ve diller aracılığıyla dolaşıma girdiğini ve zaman içinde hangi görünürlük eğrisini izlediğini Media Cloud platformu verileri üzerinden sistematik biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece araştırma, yalnızca klasik medya kuramlarının (gündem belirleme, çerçeveleme ve savaş/barış gazeteciliği) güncel dijital ortamda geçerliliğini test etmekle yetinmemekte aynı zamanda küresel haber akışındaki merkez-çevre asimetrisini, dilsel ve coğrafi eşitsizlikleri ile dijital platformların yapısal özelliklerini somut veriler aracılığıyla ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, çatışmanın medya temsillerinde işleyen güç ilişkilerini nicel bir perspektiften aydınlatmakta ve gelecekteki dijital çatışma analizleri için sağlam bir analitik zemin oluşturmaktadır.

2. Küresel Medya ve Gazze Çatışması

Medya en geniş anlamıyla bireyler, gruplar ve toplumlar arasında bilgi, fikir, kültür ve eğlence gibi içeriklerin dolaşımını sağlayan araçlar ve kurumlardan oluşan kapsamlı bir iletişim sistemidir. Harold Lasswell (1948, s. 38) medyanın temel toplumsal işlevlerini çevre gözetimi, toplumsal kesimler arasında ilişki kurma ve kültürel mirasın aktarımı şeklinde üç başlıkta tanımlamıştır. Denis McQuail (2010, s. 107) ise bu çerçeveyi genişleterek medyanın bilgilendirme, ilişkilendirme, süreklilik sağlama, eğlendirme, seferberlik yaratma ve

demokratik katılımı destekleme gibi ek işlevlerini de vurgulamıştır. Böylece medya, yalnızca içerik iletiminden ibaret olmayan toplumsal düzenin kurulması, sürdürülmesi ve dönüştürülmesinde merkezi rol oynayan bir kurum olarak konumlanmıştır. Tarihsel olarak gazete, radyo ve televizyon gibi geleneksel medya araçları genellikle ulusal sınırlar içinde örgütlenmiş ve ulusal düzenlemelere tabi olmuştur. Ancak 1990'lardan itibaren uydu teknolojileri, internetin küresel ölçekte yaygınlaşması ve dijital platformların ortaya çıkmasıyla birlikte küresel medya kavramı öne çıkmıştır. Küresel medya coğrafi sınırları aşan, eş zamanlı milyonlarca kişiye ulaşan, çok uluslu şirketler tarafından kontrol edilen ve kültürel dolaşımın yoğunlaştığı bir yapıyı ifade etmektedir. Bu yapının niteliği literatürde farklı kuramsal yaklaşımlarla tartışılmıştır. Herbert Schiller (1976) ile Armand Mattelart (1979) tarafından geliştirilen Kültürel Emperyalizm tezi özellikle ABD merkezli medya şirketlerinin gelişmekte olan ülkelere kendi kültürel değerlerini, tüketim kalıplarını ve yaşam tarzlarını dayattığını ileri sürerek küresel medya akışlarının tek yönlü bir hâkimiyet ilişkisi oluşturduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşım, 1980 ve 1990'larda dünya çapında yaygınlaşan Amerikan dizileri gibi popüler kültür ürünleriyle somutlaşmıştır. Arjun Appadurai (1996) ve Jan Nederveen Pieterse (2009) ise kültürel akışların çok yönlü olduğunu, yerel kültürlerle etkileşime girerek hibrit formlar yarattığını öne sürmüştür. Öte yandan Manuel Castells'in Ağ Toplumu yaklaşımı (2000) ve Joseph Nye'nin (2004) yumuşak güç kavramı, internet ve sosyal medya çağında küresel medyanın hem kültürel aktarım hem de siyasal etki açısından stratejik bir güç kaynağı hâline geldiğini göstermiştir. Küresel medya, bu geleneksel yaklaşımların ötesine geçerek dijitalleşme ile birlikte yeni risk ve fırsatlarla şekillenmiştir. Dezenformasyon (Wardle ve Derakhshan, 2017), gündem belirlemenin sosyal medya aracılığıyla güçlenmesi (McCombs ve Shaw, 1972), kişiselleştirilmiş algoritmalarla eğlencenin baskın hâle gelmesi ve toplumsal hareketlerde seferberlik kapasitesinin artması (Bennett ve Segerberg, 2013), sahiplik yoğunlaşması ve algoritmik manipülasyon nedeniyle demokratik gözetim işlevinin zayıflaması (Bagdikian, 2004), gözetim kapitalizmi (Zuboff, 2019) gibi olgular medyanın 21. yüzyıldaki çok katmanlı karakterini ortaya koymuştur.

Bu dönüşümün medyanın işlevlerinde kendini gösterdiği alanlardan biri savaşlar, terör saldırıları, etnik gerilimler ve jeopolitik krizler gibi çatışma dönemleri olmuştur. Bu dönemlerde medya, pasif bir bilgi aktarıcısı olmanın ötesine geçerek çatışmanın algısını, tarafların konumlandırılmasını ve kamu-

oyunun duygu dünyasını aktif biçimde şekillendiren bir aktöre dönüşmüştür (Galtung, 1969, s. 167). Wolfsfeld'in (2011, s. 13) vurguladığı gibi çatışma haberleri her zaman seçici ve çerçeveselidir. Yani hangi tarafın kurban, hangi tarafın tehdit olarak sunulacağı medya kurumlarının siyasi ve ekonomik konumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Dijitalleşme ve sosyal medya platformlarının yükselişi ise gazetecilik pratiklerini köklü biçimde değiştirmiştir. Artık çatışmalar yalnızca profesyonel gazeteciler tarafından değil, sahadaki siviller, aktivistler ve hatta çatışmanın tarafları tarafından da gerçek zamanlı olarak belgelenip dolaşıma sokulabilmektedir (Andén-Papadopoulos ve Pantti, 2013; Hoskins ve O'Loughlin, 2015). Bu durum, bağlantılı gazetecilik veya katılımcı savaş haberciliği olarak adlandırılan yeni bir gazetecilik pratiğini ortaya çıkarmıştır (Beckett ve Mansell, 2008; Allan, 2013). Öte yandan algoritmik gündem belirleme, yankı odacıkları ve dezenformasyon akışları, çatışmaların algılanışında daha önce görülmemiş düzeyde kutuplaşma ve manipülasyon riskleri yaratmıştır (Vargo vd., 2018). Medya aynı zamanda çatışma gibi kriz dönemlerinde ulusal dayanışma etkisi yaratarak toplumsal bütünleşmeyi ve ulusal birlik duygusunu pekiştirmektedir. Türkiye'de 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sırasında ulusal kanalların ortak yayına geçmesi ve Ukrayna'nın 2022 Rus işgali sonrası hayata geçirdiği United News Tele-marathon bu eğilimin güncel örnekleridir. Hoskins ve O'Loughlin (2015, ss. 1325-1339), bu durumlarda medyanın devlet politikalarını yeniden üreterek adeta millî seferberlik aracı işlevi gördüğünü vurgulamıştır. Medya, çatışma dönemlerinde propaganda ve psikolojik harekât süreçlerinin de merkezinde yer almakta; kitleleri etkilemeye çalışmaktadır (Lasswell, 1938, s. 9). Bu bağlamda Galtung'un (1969, s. 169) savaş gazeteciliği ile barış gazeteciliği ayrımı, medyanın çatışmaları nasıl sunduğunu anlamak için önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır. Buna göre ana akım medya kuruluşları, çoğunlukla şiddet merkezli, elit odaklı ve propaganda eğilimli bir yaklaşım sergileyen savaş gazeteciliğine yönelmektedir. Alternatif ve bağımsız medya organları ise çatışmanın nedenlerini, yerel halkın deneyimlerini ve çözüm yollarını görünürlü kılmayı amaçlayan barış gazeteciliğine daha yakın durmaktadır (Lynch ve McGoldrick, 2005, s. 5). Bu farklılaşma medyanın çatışma süreçlerindeki rolünü yalnızca bilgi sağlayıcı olmanın yanı sıra çatışmanın anlatısını şekillendiren ve toplumsal algıyı etkileyen aktif bir aktör olarak değerlendirmeyi gerektirmektedir. Medya ayrıca bu dönemlerde haberlerin sunumunda travmatik imgeler üreterek kolektif belleği ve toplumsal travmayı inşa etmekte-

dir (Zelizer, 1992; Hoskins, 2018). Günümüzde medya, çatışmaları yalnızca aktaran bir araç olmanın ötesine geçerek dezenformasyon, propaganda ve bilgi manipülasyonu gibi yöntemlerin de kullanıldığı hibrit savaş stratejilerinin aktif bir alanı hâline gelmiştir. Bu nedenle çatışmaların dinamiklerini anlamak, sahadaki askerî gelişmeler kadar medyada hangi söylemlerin, görüntülerin ve çerçevelerin dolaşıma sokulduğunu analiz etmeyi de zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Gazze çatışması, küresel dijital medya ortamında hem geleneksel haber ajanslarının hem de sosyal medya aktörlerinin ürettiği içeriklerin etkileşimiyle şekillenen çok katmanlı bir temsil örneği sunmaktadır. 7 Ekim 2023 sabahı Hamas'ın liderliğindeki "Aksa Tufanı" operasyonu kapsamında İsrail'e yönelik bir saldırı gerçekleştirilmiş; saldırıda 1.200'den fazla İsrailli hayatını kaybetmiş ve yaklaşık 250 kişi Hamas tarafından rehin alınmıştır. İsrail buna "Demir Kılıçlar Harekâtı" ile karşılık vererek askerî-sivil ayrımı gözetmeksizin okulları, hastaneleri ve diğer sivil alanları hedef almış, bu durum çok sayıda can kaybına yol açmıştır. Bununla birlikte savaşın başlangıcından itibaren uygulanan tam abluka nedeniyle su, gıda, yakıt, ilaç ve temel tıbbi malzemelerin Gazze'ye girişine izin verilmemiştir. Gazze Sağlık Bakanlığına göre 7 Ekim 2023'ten bu yana süren çatışmalarda 3 Aralık 2025 itibarıyla ölü sayısı 70.000'i aşmış, yaralı sayısı ise 161.245'e ulaşmıştır (AA, 2025). Bu süreç, medyanın modern çatışmalardaki belirleyici etkisini bir kez daha görünür kılmıştır. Medya yalnızca bilgi aktarmamış, çatışmanın algılanma biçimini, uluslararası kamuoyunun tepkilerini ve diplomatik süreçlerin yönelimini şekillendiren aktif bir aktöre dönüşmüştür. Galtung'un (1969) "savaş gazeteciliği" ve "barış gazeteciliği" ayrımında vurguladığı üzere çatışmalar çoğu zaman şiddeti yeniden üreten, taraflardan birini meşrulaştıran ve kamuoyunda kutuplaşmayı derinleştiren bir çerçeve içinde sunulmaktadır. Bu nedenle Gazze çatışması, dijital platformlarda hızla yayılan görüntüler, manipülatif içerikler ve doğrulanmamış iddialar nedeniyle son yılların en yoğun bilgi kirliliği süreçlerinden birini doğurmuştur. Herman ve Chomsky'nin propaganda modelinin (1988, s. 23) de ortaya koyduğu gibi medya ekosistemi devlet politikaları, ekonomik çıkarlar ve editoryal filtrelerle şekillenmektedir. Gazze örneğinde de küresel haber akışının büyük ölçüde jeopolitik konumlanmalar doğrultusunda biçimlendiği görülmektedir. Sosyal medya ise çatışmanın hem aktarım hem de mobilizasyon boyutunda kritik bir rol oynamaktadır. Castells'in (2009, ss. 54–55) belirttiği üzere dijital ağlar, bireylerin yalnızca izleyici değil aynı zamanda içerik üreticisi hâline

geldiği yeni bir iletişim alanı yaratmıştır. Bu da savaş görüntülerinin, tanıklık videolarının ve gerçek zamanlı paylaşımların küresel kamuoyunda güçlü bir karşılık bulmasına neden olmuştur. Böylece doğru bilginin kontrolü zorlaşmış, sosyal medya platformları hem insan hakları ihlallerinin görünür kılınmasında bir araç hâline gelmiş hem de dezenformasyonun hızla yayılmasına uygun bir zemin oluşturmıştır. Wardle ve Derakhshan'ın (2017) belirttiği üzere çatışma dönemlerinde yanlış bilgi, çarpıtılmış görüntüler ve manipülatif anlatılar toplumsal algıları doğrudan etkileyerek hem uluslararası siyaseti hem de insani yardım süreçlerini şekillendirebilmektedir. Dolayısıyla Gazze çatışması, modern savaşlarda medyanın yalnızca bir yansıtıcı değil, çatışmanın dinamiklerini etkileyen, uluslararası gündemi belirleyen ve politik karar alma süreçlerini yönlendiren bir güç olduğunu açık biçimde göstermiştir. Wolfsfeld'in (2011, s. 1) ifadesiyle, "Medya siyasettir, siyaset de medyadır." Küresel ve dijital medya ortamında bu karşılıklı belirlenim ilişkisi her zamankinden daha yoğun ve karmaşık bir hâl almış, medya çatışma dönemlerinde toplumsal gerçekliği üreten, dönüştüren ve yeniden kuran temel bir güç olmayı sürdürmüştür.

3. Yöntem

Bu çalışma, küresel dijital medya ortamında yayımlanan Gazze temalı haberlerin toplam hacmini, zaman içindeki görünürlük eğilimlerini, haber kaynaklarının coğrafi ve politik dağılımını ve içeriklerin dilsel çeşitliliğini inceleyerek uluslararası medyanın çatışmayı nasıl çerçevelediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın evreni, Media Cloud'un indekslediği tüm dijital haber kaynaklarında 7 Ekim 2023 – 1 Ekim 2025 tarihleri arasında yayımlanan Gazze çatışması ile ilgili içeriklerdir. Örneklem, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda 07 Ekim 2023 – 01 Ekim 2025 tarihleri arasında yayımlanan ve içeriğinde "Gaza" and "Israel" and "Hammas" sorgusuna eş zamanlı olarak karşılık gelen tüm haberler çalışmaya dâhil edilmiştir. Taramada herhangi bir kaynak koleksiyonu kısıtlaması uygulanmamış böylece küresel ölçekte erişilebilir tüm haberlerin analize dâhil edilmesi sağlanmıştır. Amaçlı örnekleme nitel araştırmalarda araştırmacının çalışma amacı ile araştırma sorularına en zengin bilgiyi sağlayacak, teorik ve analitik açıdan en fazla katkı sunacak kişi, olay, belge ya da içerikleri bilinçli ve yargısal bir şekilde seçmesiyle oluşturulan, temsil edicilikten çok bilgi derinliği ve teorik doyum önceliğine dayalı bir örnekleme yöntemidir (Pat-

ton, 2015, s. 264). Veri toplama sürecinde haber içerikleri açık veri temelli bir dijital medya analizi aracı olan Media Cloud platformundan elde edilmiştir. Media Cloud, farklı ülkelerden ve yayıncılardan gelen milyonlarca haber içeriğini zaman serisi, kaynak bilgisi, dil kodu ve anahtar kelime eşleşmeleri gibi metaverilerle birlikte sunarak küresel haber akışının sistematik biçimde incelenmesine olanak tanımaktadır. Belirlenen haber metaverileri nicel içerik analizi yöntemi ile incelenerek yorumlanmıştır. Nicel içerik analizi, iletişim içeriklerinin sistematik ve nesnel biçimde sayısal verilere dönüştürülerek incelenmesini amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, metin, görsel veya işitsel materyallerde yer alan belirli unsurların frekanslarını ölçerek içeriklerdeki eğilimleri ortaya koymaktadır (Berelson, 1952). Yöntem analiz biriminin belirlenmesi, kategorilerin oluşturulması, kodlama süreci ve elde edilen verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesi aşamalarından oluşmaktadır (Krippendorff, 2018). Dijital medya ortamlarının yaygınlaşmasıyla birlikte nicel içerik analizi, bilgisayar destekli metin analizi ve otomatik kodlama teknikleriyle bütünleşmiştir. Bu durum yöntemin ölçeklenebilirliğini ve analitik kapasitesini önemli ölçüde artırmıştır (Riffe, Lacy ve Fico, 2019). Bu araştırmada da içerik analizi yöntemi küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberlerin sistematik ve tekrarlanabilir bir biçimde incelenmesi amacıyla uygulanmıştır. Araştırma kapsamında şu soruların yanıtları aranmıştır:

AS 1: Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberlerin toplam hacmi nedir?

AS 2: Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerinin haber görünürlüğü zaman içinde nasıl bir eğilim izlemiştir?

AS 3: Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberler hangi kaynaklar tarafından nasıl üretilmektedir?

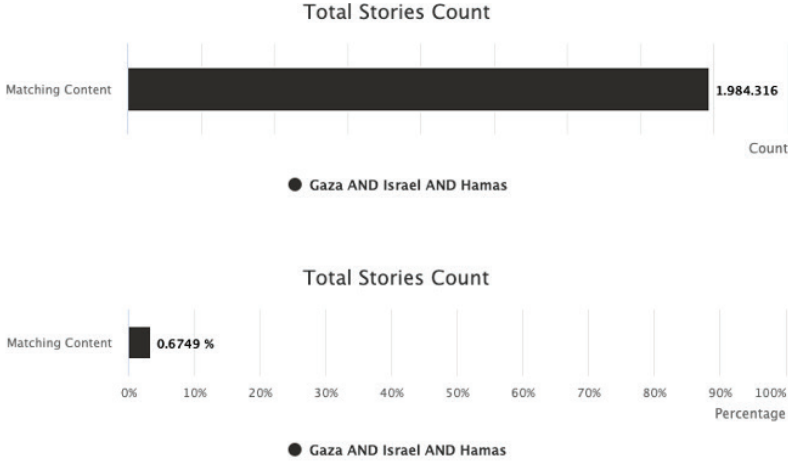
AS 4: Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberler hangi dillerde nasıl bir dağılım göstermektedir?

Bu çalışma küresel medya kaynaklarında yayınlanan Gazze haberlerinin sistematik analizini gerçekleştirmiş olsa da bazı sınırlılıklar içermektedir.

Öncelikle araştırmanın veri kaynağı yalnızca Media Cloud platformu ile sınırlıdır. Media Cloud, geniş bir küresel haber havuzuna erişim sağlasa da tüm çevrim içi haber sitelerini kapsamaz ve özellikle yerel veya küçük ölçekli yayıncıların içeriklerini içermeyebilir. Bu durum, bölgesel haberlerin ve yerel medya perspektiflerinin çalışmada yeterince temsil edilmemesi riskini doğurmaktadır. Haberlerin seçimi yalnızca “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimeleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, çatışmayla ilgili diğer terimler veya bağlamları içeren haberlerin dışlanmasına neden olabilir. Dolayısıyla çalışma yalnızca belirlenen anahtar kelimeler çerçevesinde bir medya görünümü sunmakta olup çatışmanın tüm yönlerini kapsamamaktadır. Zaman aralığı açısından çalışma, 7 Ekim 2023 – 1 Ekim 2025 tarihleri arasındaki haberleri kapsamaktadır. Bu süre daha önceki veya sonraki gelişmeleri ve medyanın uzun dönemli çerçeveleme eğilimlerini yansıtmayabilir. Ayrıca bu dönem içindeki ani haber yoğunlukları kısa süreli olaylarla sınırlı olup genel medya algısını tam olarak temsil etmeyebilir. Çalışma kapsamında analiz edilen haberler farklı dillerde yayımlandığı için dilsel farklılıklar ve çeviri sınırlamaları analiz sonuçlarını etkileyebilir. Buna ek olarak nicel veriler, haberlerin sayısal dağılımı ve zaman içindeki trendlerini göstermekte ancak haberlerin içerik derinliği veya doğruluk düzeyi hakkında bilgi vermemektedir. Son olarak Media Cloud platformunun kendi algoritmaları ve veri toplama yöntemleri, bazı içeriklerin veri tabanına tam olarak yansımamasına veya filtrelenmesine yol açabilir. Tüm bu sınırlılıklar, araştırmanın genellebilirliğini kısıtlasa da çalışma hâlâ küresel medya perspektifini analiz etmek ve çatışmanın medyada nasıl çerçvelendiğini sistematik biçimde ortaya koymak için değerli bir katkı sunmaktadır.

4. Bulgular

Araştırmanın ilk aşamasında, “Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberlerin toplam hacmi nedir?” sorusu doğrultusunda bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Media Cloud üzerinden derlenen haber verilerinde, Total Stories Count belirli bir tarih aralığında toplanan tüm haber içeriklerinin toplam sayısını ifade etmektedir. Konuya ilişkin grafik Şekil 1’de sunulmuştur.

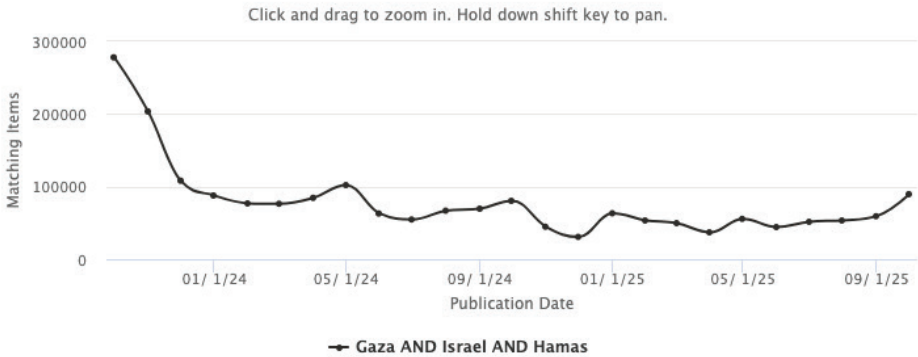

Şekil 1. Küresel Dijital Medyada Gazze ile İlgili Haberlerin Toplam Sayısı

Araştırma kapsamında elde edilen Media Cloud verilerine göre Ekim 2023 – Eylül 2025 tarihleri arasında küresel dijital medyada dünya genelinde yayımlanan haberler içinde aynı anda “Gaza”, “Israel” ve “Hamis” kelimelerini içeren haberlerin toplam sayısı 1.984.316 olarak tespit edilmiştir. Bu rakam, söz konusu konunun küresel dijital medya ortamında son derece yüksek bir haber hacmine sahip olduğunu göstermektedir. Aynı dönemde bu üç anahtar kelimeyi bir arada içeren haberlerin Media Cloud’un taradığı tüm haberler içerisindeki oranının ise %0,6749 seviyesinde olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle küresel dijital haber akışının her 148 haberinden 1’i Gazze konusunu ele almıştır. Konu tek başına yaklaşık 2 milyonluk devasa bir haber hacmi oluşturmuş olup bu gelişme haber ekosisteminde mega-gündem olgusunun en çarpıcı örneklerinden birini sergilemektedir. Araştırma bulguları Gazze krizinin küresel dijital medyada tek başına öne çıkan bir gündem maddesi hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu bu durum Gündem Belirleme Kuramı çerçevesinde ele alındığında McCombs, Shaw ve Weaver (2014) tarafından vurgulandığı üzere medya kuruluşlarının kamuoyunun hangi konulara odaklanacağını belirleme gücüne sahip olduğu ve farklı medya organlarının birbirinin gündemini takip ederek belirli konuların yoğun biçimde işlenmesine yol açabileceği anlaşılmaktadır. Bu etkileşim, bir konunun tüm medya ortamında baskın hâle gelmesini ve homojen bir gündem oluşturmasını sağlamaktadır yani bir mega-gündem ortaya çıkarmaktadır. Dijital medya çağında ise Vargo, Guo ve Amazeen (2014), intermedia gündem be-

lirleme mekanizmasının sosyal medya ve dijital platformlarla genişlediğini belirtmektedir. Büyük medya kuruluşları ve dijital platformlar birbirlerinin haberlerini izleyerek belirli konuları yoğun şekilde gündeme taşımakta bunun sonucunda söz konusu konu küresel ölçekte baskın hâle gelmektedir. Dolayısıyla Gazze çatışmasında gözlenen yaklaşık 2 milyonluk haber hacmi ve küresel medya akışının yalnızca %0,6749'unu tek başına kapsaması McCombs, Shaw ve Weaver (2014) ile Vargo, Guo ve Amazeen (2014) tarafından ortaya konan gündem belirleme ve medyalar arası etkileşim kuramları ışığında mega-gündem olgusunun somut bir örneğini sunmaktadır. 2023–2025 yılları arasındaki Gazze çatışması, dijital medya ortamında küresel haber akışının merkezi hâline gelmiş ve böylece belirli bir konunun yarattığı yoğun dikkat ve bilgi yoğunluğunun medya gündeminin genel yapısını ne ölçüde şekillendirebileceğini açıkça ortaya koymuştur.

Analiz kapsamında ikinci olarak Media Cloud üzerinden derlenen haber verileri kullanılarak “Küresel dijital medyada “Gaza”, “Israel” ve “Hamass” anahtar kelimelerinin haber görünürlüğü zaman içinde nasıl bir eğilim izlemiştir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen zaman serisi analizi belirtilen üç anahtar kelimeye ilişkin haber yoğunluğunun seçilen tarih aralığı boyunca hangi dönemlerde arttığını veya azaldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Şekil 2 ilgili tarih aralığına ilişkin zaman serisi grafiğini sunarak bu temaların uluslararası medyadaki görünürlük dinamiklerini görsel olarak göstermektedir.

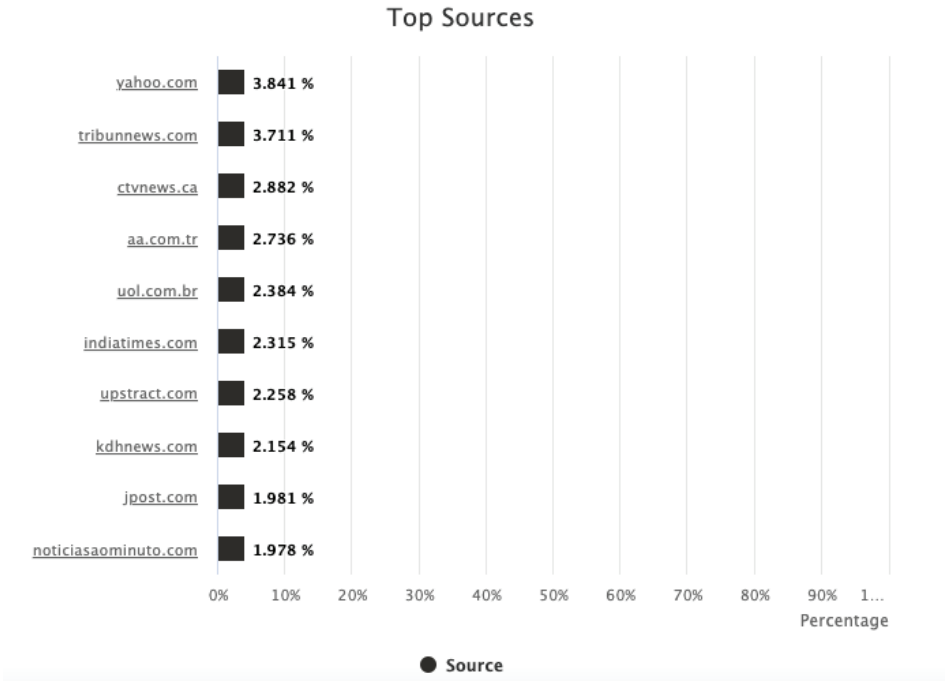

Şekil 2. Küresel Dijital Medyada Gazze ile İlgili Haberlerin Zaman Serisi

Analiz sonuçlarına göre 7 Ekim 2023'te başlayan Gazze Çatışması, küresel dijital medya tarafından yoğun bir şekilde takip edilmiştir. Zaman serisi grafiği incelendiğinde Ekim 2023'te kaydedilen 203.532 haber ile savaşın başlangıcında haber hacminin zirveye ulaştığı tespit edilmiştir. Bu dönemde gözlenen yüksek medya ilgisi savaşın ani ve dramatik biçimde başlamasına bağlanabilir. Özellikle yoğun hava saldırıları sivillere yönelik etkiler ve ilk çatışma haberleri uluslararası medyanın dikkatini belirgin biçimde artırmıştır. Kasım 2023'te haber sayısı 108.150'ye gerilemiş, Aralık 2023'te 87.699 ve Ocak-Şubat 2024'te 76.963 ve 76.180 olarak kaydedilmiştir. Bu düşüş başlangıçtaki şok etkisinin azalması ve medyanın ilgisinin normalleşmeye başlaması ile açıklanabilir. Ancak sayının hâlâ yüksek seviyelerde seyretmesi savaşın devam eden insani ve diplomatik etkilerinin küresel dijital medyada yer bulduğunu göstermektedir. Mart ve Nisan 2024'te haber sayılarında yeniden artış görülmüştür (Mart: 84.485; Nisan: 102.307). Söz konusu artış bu dönemdeki ateşkes görüşmeleri, diplomatik girişimler veya çatışmanın bazı bölgelerde yeniden tırmanmasıyla ilişkilendirilebilir. Medya ilgisinin bu dönemde yükselmesi, savaşın yeniden gündeme gelmesi ve diplomatik gelişmelerin uluslararası kamuoyunda tartışılmaya başlaması ile açıklanabilir (TRT Haber, 2024). Mayıs 2024'ten Kasım 2024'e kadar olan dönemde haber sayıları genel olarak düşüş göstermiştir (Mayıs: 62.911; Kasım: 30.529). Bu uzun süreli düşüş savaşın ilk yoğun etkisinin azalmış olması ve küresel dijital medyanın ilgisinin başka gelişmelere kaydıdığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak Temmuz-Eylül 2024 arasında görülen kısa süreli artışlar (Temmuz: 66.858; Eylül: 80.333), bölgedeki yerel çatışmalar, ateşkes ihlalleri veya diplomatik açıklamalar nedeniyle medyanın geçici olarak yeniden yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Aralık 2024'ten Eylül 2025'e kadar olan dönemde ise haber sayıları dalgalı bir seyir izlemiştir (Aralık 2024: 63.094; Eylül 2025: 89.567). Bu dalgalanmalar savaşın uzun vadeli etkileri ve diplomatik gelişmelerin medyada yeniden görünür olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle Eylül 2025'teki belirgin artış özellikle bölgedeki yeni çatışmalarla ilişkilendirilebilir. Nitekim İsrail 16 Eylül 2025 tarihinde Gazze'ye kara hareketının başlatıldığını duyurmuştur (AA, 2025). Ayrıca bu dönemde Gazze'de yaşanan insanlık dramına karşı uluslararası diplomasi ve hukuki baskılar artmış, Gazze'deki duruma dair uluslararası topluluk içinde tartışmalar yoğunlaşmıştır. Bu baskılar sonucunda özellikle Mısır ve BM'nin yoğun arabuluculuğu ile Türkiye gibi bölgesel aktörlerin katkılarıyla 9 Ekim 2025 itibarıyla Gazze'de ateşkes ilan edilmiştir.

(AA, 2025). Tüm bu gelişmeler küresel dijital medyadaki haber artışının da açıklayıcısı olabilir. Bulgular, küresel dijital medyanın Gazze Savaşı'na ilgisi- nin savaşın başlangıcında en yüksek seviyeye ulaştığını ve sonraki dönemde haber sayısında belirgin bir düşüş yaşandığını göstermiştir. Medyanın ilgisi Gazze'deki çatışmanın dramatik etkisi ve diplomatik gelişmelerin gündeme gelmesiyle dönem dönem yeniden artmıştır. Bu durum savaşın medya görü- nürlüğüünün kısa vadede dramatik, uzun vadede ise diplomatik ve çatışma gelişmelerine bağlı olarak dalgalı bir seyir izlediğini ortaya koymaktadır.

Analiz kapsamında ele alınan bir diğer araştırma sorusu "Küresel dijital medyada 'Gaza', 'Israel' ve 'Hamas' anahtar kelimelerini içeren haberler han- gi kaynaklar tarafından nasıl üretilmektedir?" şeklindedir. Bu soruya ilişkin veriler Şekil 3'te sunulmuştur.

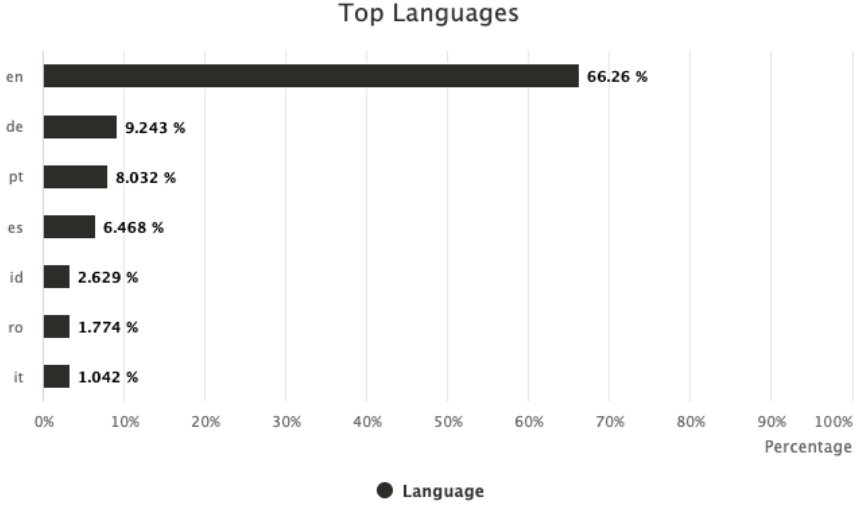
Şekil 3. Küresel Dijital Medyada Gazze ile İlgili Haberlerin Kaynağı

Media Cloud verilerinde Top Source, belirli bir konu veya anahtar kelimeyle ilgili haberlerin en çok yayımlandığı haber kaynağı veya medya kuruluşlarını

ifade etmektedir. Media Cloud verilerine göre grafik, haber üretiminin belirli merkezlerde yoğunlaşmakla birlikte coğrafi olarak geniş bir alana yayıldığı- nı göstermektedir. Ayrıca 2023–2025 yılları arasında bu anahtar kelimeleri aynı anda içeren haberlerin üretiminde en etkili ilk 10 kaynağın toplam haber hacminin yaklaşık %27’sini tek başına karşıladığı görülmektedir. Bu yüksek oran Gazze merkezli haber üretiminin küresel dijital ortamda belirgin bir kaynak yoğunlaşması ile şekillendiğini göstermektedir. Listenin ilk sırasında yer alan yahoo.com (%3.841), geniş erişimli bir haber toplayıcı olması nedeniyle farklı haber ajanslarından ve medya kuruluşlarından derlediği içerik- leri hızlı biçimde küresel dolaşıma sokmakta ve tek başına tüm haberlerin yaklaşık %4’ünü üretmektedir. Bu durum dijital medyada portal niteliğin- deki platformların özellikle çatışma haberlerinin küresel görünürlük kazan- masında kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. İkinci sırada bulunan tribunnews.com (%3.711), Endonezya merkezli bir haber ağı olarak Gazze çatışmasının Güneydoğu Asya’da geniş yankı bulduğunu göstermektedir. Listenin üçüncü sırasında yer alan ctvnews.ca (%2.882) ise Kanada’nın ana akım medya ağı üzerinden Kuzey Amerika kamuoyunun çatışmayı yoğun biçimde takip ettiğini işaret etmektedir. Bu tablo haber akışının yalnızca Ba- tı’ya sıkışmadığını aksine Müslüman nüfusun yoğun olduğu ve dijital medya tüketiminin yüksek olduğu bölgelerde de önemli bir karşılık bulduğunu gös- termektedir. Listenin orta sıralarında yer alan kaynakların çeşitliliği dikkat çekicidir. aa.com.tr (%2.736), Türkiye merkezli bir haber ajansı olarak küresel dolaşımda Kanada’nın ulusal haber sitesinin ardından dördüncü sıraya yer- leşmiştir. Bu, Türkiye’nin hem bölgesel konumu hem de politik gündemi iti- barıyla Gazze merkezli haber akışında önemli bir referans noktası oluşturdu- ğunu göstermektedir. uol.com.br (%2.384) ve noticiasaominuto.com (%1.978) gibi Latin Amerika kökenli haber kaynaklarının listede yer alması ise Gazze haberlerinin yalnızca Avrupa ve Kuzey Amerika eksenli medya yapıları tara- fından değil, Latin Amerika ülkeleri tarafından da yakından takip edildiğini ortaya koymaktadır. Benzer biçimde indiatimes.com (%2.315), Hindistan’ın yüksek dijital haber tüketiminin çatışma gündemini yoğun biçimde besledi- ğini göstermektedir. Dikkat çekici bir diğer bulgu İsrail merkezli jpost.com (%1.981)’un listede daha alt sıralarda yer almasıdır. Çatışmanın doğrudan tarafı olan bir ülkeye ait sitenin daha yüksek bir paya sahip olması beklenebi- lirken küresel haber akışının çoğunlukla yüksek trafikli uluslararası portallar ve haber toplayıcı siteler tarafından domine edilmesi, yerel kaynakların gö-

rünürlüğünü görece azaltmaktadır. Bu durum çatışma haberlerinin küresel dolaşımında haber ajansları, portal siteler ve derleyici platformların belirleyici aktörler olduğunu göstermektedir. Genel dağılıma bakıldığında ilk sıradaki kaynağın payının %3.8, onuncu sıradaki kaynağın payının %1.9 civarında olması ilk 10 kaynak arasındaki farkın oldukça düşük olduğunu ve haber üretiminin tek bir merkezi aktör tarafından şekillendirilmediğini göstermektedir. Bunun yerine, çok merkezli fakat belirli portallarda yoğunlaşan hibrit bir yapı söz konusudur. Bu yapı, çatışma haberlerinin küresel medyada hem coğrafi hem de kurumsal açıdan geniş bir yelpazede üretildiğini ancak dolaşımın önemli bir kısmının birkaç büyük portal tarafından hızlandırıldığını ortaya koymaktadır. Genel bir değerlendirme yapıldığında Şekil 3'te yer alan veriler Gazze-İsrail-Hamas üçgeniyle ilgili haberlerin küresel dolaşımında hem yüksek derecede merkezileşmiş hem de coğrafi olarak çeşitlenmiş bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bir yandan haberlerin yaklaşık dörtte biri yalnızca 10 kaynaktan çıkmakta iken diğer yandan Endonezya, Türkiye, Hindistan ve Brezilya gibi Batı-dışı büyük nüfuslu ülkeler ilk 10 içinde güçlü bir temsil sağlamaktadır. Bu bulgu Gazze çatışmasının küresel dijital medyada hem politik hem de kültürel olarak geniş bir yankı uyandırdığını, haber anlatısının ise portal sitelerin, haber derleyicilerin ve uluslararası ajansların etkisi altında şekillendiğini göstermektedir. Böylece Gazze çatışması ile ilgili haberleri modern dijital medya tarihinde kaynak yoğunlaşması ile coğrafi çeşitliliğin eş zamanlı görüldüğü nadir örneklerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Araştırmada son olarak küresel dijital medyada "Gaza", "İsrail" ve "Hamis" anahtar kelimelerini içeren haberlerin hangi dillerde nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmiştir. Bu incelemeye ilişkin bulgular Şekil 4'te sunulmaktadır.

Şekil 4. Küresel Dijital Medyada Gazze ile İlgili Haberlerin Dil Dağılımı

Küresel dijital medyada “Gaza”, “İsrail” ve “Hamis” anahtar kelimelerini içeren haberlerin hangi dillerde üretildiğine yönelik analiz haber akışının dilsel coğrafyasına dair önemli göstergeler sunmaktadır. Elde edilen veriler, söz konusu haberlerin üretiminde belirgin bir İngilizce hâkimiyeti olduğunu ortaya koymakta ve küresel dijital medya sisteminin yapısal özelliklerini görünür kılmaktadır. Şekil 4’te görüldüğü üzere ilgili haberlerin %66,26’sı İngilizce olarak yayımlanmıştır. Bu oran küresel dijital haber ekosisteminin İngilizce merkezli yapısına işaret eden güçlü bir göstergedir. İngilizcenin bu düzeyde baskın oluşu yalnızca dilin uluslararası iletişimdeki yaygınlığıyla açıklanamaz. Aynı zamanda küresel haber ajanslarının, uluslararası medya kuruluşlarının ve dijital platformların büyük bir bölümünün İngilizce içerik üretmesiyle de ilişkili olduğu ifade edilebilir. Özellikle Media Cloud gibi veri platformlarının büyük oranda Batı merkezli haber kaynaklarını indekslemesi, İngilizce içeriklerin orantısız bir şekilde fazla temsil edilmesine yol açmış olabilir. Bu durum, literatürde sıklıkla tartışılan “Batı merkezlilik” olgusunun somut bir yansıması olarak değerlendirilebilir. İngilizceyi sırasıyla Almanca (%9,243), Portekizce (%8,032) ve İspanyolca (%6,468) takip etmektedir. Bu dillerin yüksek oranları Avrupa ve Latin Amerika ülkelerinin Gazze, İsrail ve Hamas bağlamındaki gelişmelere kayda değer bir ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Portekizce içeriklerin kayda değer seviyede

olması yalnızca Portekiz'i değil, aynı zamanda dünyadaki en büyük dijital medya pazarlarından biri olan Brezilya'yı da kapsayan geniş bir haber üretim ağına işaret ettiği şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte bu dillerdeki içerik yoğunluğu İngilizceye kıyasla oldukça sınırlı kalmakta ve küresel haber söyleminin çerçevesinin büyük ölçüde Anglo-Amerikan medya sistemi tarafından belirlendiğini göstermektedir. İngilizce ve Avrupa dillerinin ardından gelen Endonezce (%2,629), Romence (%1,774) ve İtalyanca (%1,042) ise daha sınırlı bir görünürlük sunmaktadır. Endonezce haberlerin oranı dünyanın en büyük Müslüman nüfusuna sahip ülkelerinden biri olan Endonezya'da konunun toplumsal ve politik önemine rağmen platformun bölgesel kaynakları indeksleme kapasitesinin sınırlı olabileceğine işaret etmektedir. Romence ve İtalyanca içeriklerin düşük seviyeleri ise Orta ve Güney Avrupa medyasının bu konuya daha sınırlı bir ilgi gösterdiğini veya ilgili ülkelerin dijital haber üretim hacimlerinin platformda düşük düzeyde temsili edildiğini düşündürmektedir. Genel olarak bu dilsel dağılım, Gazze çatışmasına ilişkin küresel haber üretiminde büyük bir asimetrinin bulunduğunu göstermektedir. Haberlerin yaklaşık üçte ikisinin İngilizce olması, küresel gündemin ve çatışmaya ilişkin söylemlerin önemli ölçüde Anglofon dijital medya tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Bu bulgu, çalışmanın sınırlılıklar bölümünde belirtilen coğrafi ve dilsel temsil dengesizliklerini doğrulamaktadır. Özellikle Çin, Rusya, Arap dünyası ve Güney Asya gibi büyük medya ekosistemlerinin Media Cloud'da yeterince temsil edilmemesinin sonuçlarını görünür kılmaktadır. Dolayısıyla elde edilen dil dağılımı yalnızca haberlerin hangi dillerde üretildiğini göstermenin ötesine geçmekte, küresel dijital medyanın yapısal merkez-çevre ilişkilerini, haber üretiminin Batı odaklı karakterini ve uluslararası çatışmaların dijital alanda hangi aktörler tarafından çerçevelendiğini anlamak açısından da kritik önem taşımaktadır. Bu yönüyle sonuçlar hem medya çalışmaları hem de dijital iletişim literatüründeki küresel temsil, haber akışındaki eşitsizlik ve güç ilişkileri tartışmalarıyla doğrudan ilişkilendirilebilir niteliktedir.

5. Sonuç

Bu çalışma, 7 Ekim 2023 – 1 Ekim 2025 dönemini kapsayan Media Cloud verilerini kullanarak “Gaza”, “İsrail” ve “Hamis” anahtar kelimelerini eş zamanlı olarak içeren yaklaşık 2 milyon haberin sistematik analizini gerçekleştirmiştir. Analiz sonucunda Gazze Savaşı'nın küresel dijital medyadaki tem-

sili dört temel boyut üzerinden ortaya konmuştur: (1) Toplam haber hacmi, (2) haber görünürlüğünün zaman içindeki eğilimi, (3) haber kaynaklarının coğrafi ve kurumsal dağılımı ve (4) dilsel asimetri. Elde edilen bulgular Gazze çatışmasının dijital medya çağında benzeri görülmemiş bir “mega-gündem” hâline geldiğini ancak bu gündemin üretim ve dolaşımının belirgin merkez-çevre eşitsizlikleri içinde gerçekleştiğini göstermektedir. 7 Ekim 2023 ile 1 Ekim 2025 tarihleri arasında üretilen toplam 1.984.316 haber, Gazze çatışmasını dijital medya tarihinde tek bir olaya ilişkin ortaya çıkmış en yüksek hacimli gündemlerden biri hâline getirmiştir. Bu olağanüstü haber yoğunluğu, çatışmanın küresel dijital kamusalılıkta sürekli bir görünürlük kazandığını, medya ekosisteminin gündem oluşturma kapasitesini uzun süreli ve yoğun bir biçimde tek bir konu etrafında seferber ettiğini göstermektedir. Ayrıca bu rakam, bulgular bölümünde de belirtildiği üzere McCombs ve Shaw’un (1972) klasik gündem belirleme kuramının dijital medya ortamında medyalar arası gündem belirleme ve ağ temelli gündem belirleme biçimlerinde olağanüstü düzeyde güçlenerek yeniden üretildiğini göstermektedir (Vargo vd., 2018). Küresel haber akışının yaklaşık her 148 haberinden biri Gazze’yle ilgiliyken diğer tüm uluslararası krizlerin bu dönemde toplamda daha düşük görünürlük elde ettiği düşünüldüğünde, çatışmanın küresel dikkat ekonomisini adeta tekeline aldığı söylenebilir.

Zaman serisi analizi, haber yoğunluğunun savaşın başlangıcındaki şok etkisiyle dramatik bir zirveye ulaştığını göstermiştir (Ekim 2023: 203.532 haber). Haber görünürlüğü bu zirvenin ardından kademeli olarak gerilemiştir. Ancak diplomatik gelişmeler, ateşkes görüşmeleri ve yeni askerî hamleler örneğin Eylül-Ekim 2025 dönemindeki kara harekâtı ve ateşkes ilanı haber yoğunluğunda dönemsel canlanmalara yol açmıştır. Bu dalgalı seyir, çatışmaya ilişkin haberlerin büyük ölçüde olay merkezli bir yapıya sahip olduğunu doğrulamaktadır. Galtung’un (1969) klasik haber değeri kriterleri arasında yer alan olumsuzluk, beklenmedik gelişme ve süreklilik unsurlarının, küresel dijital haber akışında hâlâ belirleyici olduğu görülmektedir. Çatışmanın her yeni saldırı, kayıp, kriz veya diplomatik kırılma anında yeniden görünürlük kazanması, bu üç haber değeri ölçütünün günümüz dijital ortamında da güçlü biçimde çalıştığını göstermektedir. Ayrıca Wolfsfeld’in (2011) ortaya koyduğu “siyaset-medya-siyaset döngüsü” bu süreçte açık biçimde gözlemlenmiştir. Askerî gelişmeler ve diplomatik girişimler medya gündemini harekete geçirmekte, medyada artan görünürlük ise kamuoyunun dikkatini

yoğunlaştırarak siyasal aktörler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu döngü, çatışma dönemlerinde siyasal karar alma süreçlerinin medya etkisiyle nasıl şekillendiğini ve medyanın çatışmanın seyrine dolaylı biçimde nasıl müdahil olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynak dağılımının haber üretiminde hem belirgin bir yoğunlaşma hem de sınırlı ölçüde bir çeşitlilik gösterdiği ifade edilebilir. İlk 10 kaynağın toplam haberlerin yaklaşık %27'sini üretmesi, sahiplik yoğunlaşması ve portal ekonomisinin (Yahoo, TribuneNews, UOL vb.) çatışma haberlerinin küresel dolaşımında hâlâ belirleyici olduğunu gösterirken Endonezya, Türkiye, Brezilya ve Hindistan merkezli kaynakların üst sıralarda yer alması dikkat çekicidir. Bu durum, Segev'in (2015) uluslararası dijital haber akışına ilişkin bulgularıyla da uyumlu biçimde, Batı dışı ve nüfusu yüksek ülkelerin artan dijital haber tüketim kapasitesinin geleneksel kültürel emperyalizm tezlerinin (Schiller, 1976) etkisini belirli ölçüde azalttığını göstermektedir. Bununla birlikte Segev'in ortaya koyduğu üzere, küresel haber anlatısının genel çerçevesi hâlâ büyük ölçüde İngilizce içerik üreten uluslararası haber portalları tarafından şekillendirilmekte bu da küresel dijital akışta merkez ülkelerin söylemsel üstünlüğünün devam ettiğini göstermektedir (Baden ve Tenenboim-Weinblatt, 2017). İsrail merkezli Jerusalem Post'un nispeten düşük payı ise çatışmanın doğrudan taraflarından birinin bile küresel haber akışında yerel konumuna itildiğini ve dolaşımın büyük ölçüde uluslararası haber toplayıcıları tarafından domine edildiğini göstermektedir.

Dilsel Dağılım bulguları ise küresel haber akışındaki Batı-merkezli yapının Gazze çatışması bağlamında da güçlü biçimde varlığını sürdürdüğünü doğrulamaktadır. İngilizcenin haber üretiminde açık üstünlüğe sahip olması, Philo ve Berry (2004) ile Elmasry ve arkadaşlarının (2013) ortaya koyduğu Batı yanlılığı eğilimiyle örtüşmekte; çatışmaya dair dünya çapındaki anlatının büyük ölçüde İngiliz-Amerikan haber düzeni tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Buna karşın Segev'in (2015) ulusal bağlamların dijital haber akışındaki önemine ilişkin bulgularıyla da paralel biçimde, Endonezya, Türkiye veya Latin Amerika gibi bölgelerde toplumsal mobilizasyonun etkisiyle alternatif anlatıların ve karşı-çerçevelerin hızla görünür hâle geldiği görülmektedir (Bowe vd., 2022; Kharroub ve Weaver, 2022). Dolayısıyla küresel dijital medya hem yapısal bir merkez-çevre asimetrisini yeniden üretmekte hem de yerel ve bölgesel aktörlerin dijital karşı anlatılar yoluyla bu

asimetriyi kısmen dönüştürdüğü çok katmanlı bir iletişim alanı sunmaktadır. Bu sonuçlar, uluslararası çatışmaların dijital medyada temsilini anlamak için hem küresel güç ilişkilerini hem de yerel dijital kamusal alanların dinamizmini birlikte dikkate almanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgular ışığında Gazze çatışmasının küresel dijital medyada yüksek bir görünürlük kazandığı ancak bu görünürlüğün belirgin eşitsizlikler ve güç yoğunlaşmaları tarafından şekillendiği anlaşılmaktadır. Haberlerin hangi dillerde üretildiği, hangi kaynakların indekslendiği ve hangi anlatıların öne çıktığı incelendiğinde dijital medya düzeninin tarafsız bir bilgi ortamı olmaktan uzak olduğu açıkça görülmektedir. Çalışmanın sonuçları, gündem belirleme, çerçeveleme ve savaş/barış gazeteciliği gibi klasik medya kuramlarının dijital ortamda etkisini sürdürdüğünü göstermektedir. Ancak dijital platform ekonomisi, algoritmaların belirleyici rolü ve İngilizcenin merkezde olduğu dilsel yapı, bu geleneksel kuramların ötesine geçen yeni güç asimetrikleri ve temsil dengesizliklerini de beraberinde getirmektedir. Batı-dışı toplumlarda özellikle Müslüman çoğunluklu ülkeler ve Latin Amerika'da haber tüketiminin yüksekliği alternatif anlatıların görünürlüğünü artırsa da küresel çerçevenin hâlâ İngilizce içerik üreten Anglo-Amerikan medya kuruluşları tarafından belirlenmesi dijital bilgi dolaşımındaki yapısal merkez-çevre ilişkilerinin devam ettiğini göstermektedir. Bu bağlamda gelecekte yapılacak araştırmalar için çeşitli önemli alanlar öne çıkmaktadır. Öncelikle algoritmaların haberlerin görünürlüğü ve temsil biçimlerini nasıl etkilediğini ortaya koyacak yapay zekâ destekli analizlere ihtiyaç vardır. Ayrıca farklı dillerdeki haber sunumlarını karşılaştıran çok dilli çerçeveleme araştırmaları, küresel anlatıların nasıl biçimlendiğini anlamada kritik rol oynayacaktır. Dijital platformların indeksleme süreçlerini inceleyen politik ekonomi çalışmaları ise haber akışında hangi yapısal güç ilişkilerinin etkili olduğunu açığa çıkarabilir. Buna ek olarak haber ve çeviri akışlarında görülen dilsel eşitsizlikleri ele alan incelemeler küresel bilgi dolaşımının adaletsiz yönlerini görünür kılacaktır. Son olarak çatışma dönemlerinde sosyal medyada ortaya çıkan karşı anlatılar, duygusal tepkiler ve toplumsal seferberlik dinamiklerini analiz eden çalışmalar, dijital ortamın kriz anlarındaki rolünü daha kapsamlı biçimde anlamaya katkı sunacaktır. Bu araştırma alanları, küresel dijital haber dolaşımında hangi güç ilişkilerinin etkili olduğunu ve temsil dengesizliklerinin nasıl yeniden üretildiğini daha kapsamlı biçimde ortaya koyacaktır. Sonuç olarak Gazze çatışması, dijital çağda mücadelenin yalnızca sahada değil; veri

tabanlarında, algoritmalarda, çeviri zincirlerinde ve platform mimarilerinde de sürdüğünü göstermekte; medya araştırmalarında dijital çatışma ekolojisi olarak tanımlanabilecek yeni bir inceleme alanının önemini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Allan, S. (2013). *Citizen witnessing: Revisioning journalism in times of crisis*. Polity Press.
- Alsharairi, A., Al-Souob, H. A. R., Alqadi, M. F., & Shatnawi, S. M. (2025). Social media communication and framing of the Gaza conflict: Impact on public opinion. *Journal of Intercultural Communication*, 25(3), 73–82.
- Alsharif, İ. (2024). Dijital medyanın toplumsal hareketlilik etkisi: “Gazze Savaşı 2024 örneği”. *Pearson Journal*, 8(30), 1960–1978.
- Anadolu Ajansı. (2025, Eylül 16). İsrail ordusu, Gazze’ye yönelik yeni bir kara saldırısı başlattı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ordusu-gazzeye-yonelik-yeni-bir-kara-saldirisi-baslatti/3688713>, (Erişim Tarihi: 01.12.2025).
- Anadolu Ajansı. (2025, Ekim 10). Gazze’de ateşkes devreye girdi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-ordusu-gazzeye-yonelik-yeni-bir-kara-saldirisi-baslatti/3688713>, (Erişim Tarihi: 01.12.2025).
- Anadolu Ajansı. (2025, Aralık 3). İsrail’in Gazze’ye saldırılarında can kaybı 70 bin 117’ye yükseldi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilin-gazzeye-saldirilarinda-can-kaybi-70-bin-117ye-yukseldi/3760749>, (Erişim Tarihi: 03.12.2025).
- Andén-Papadopoulos, K., & Pantti, M. (2013). Introduction: Social media in the news: Everyday practices and emerging dilemmas. In K. Andén-Papadopoulos & M. Pantti (Eds.), *Ethics of journalism in a digital age: Social media, participatory news* (pp. 1–17). Peter Lang.
- Appadurai, A. (1996). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. University of Minnesota Press.
- Assalia, I. (2024). Western media coverage of the ongoing war in Gaza. *Journal of Artificial Intelligence General Science*, 4(1), 319–324.
- Avşar, Z., & Koyuncu, S. (2024). 7 Ekim sonrası Gazze’ye İsrail saldırıları ve dezenformasyon. *Ombudsman Akademik, Özel Sayı 2 (Gazze)*, 363–404.
- Baden, C., & Tenenboim-Weinblatt, K. (2017). Viewpoints, frames, and narratives in news coverage: The effects of content characteristics on journalistic use of frames and narratives. *Journalism & Communication Monographs*, 19(2), 92–146.

- Bagdikian, B. H. (2004). *The new media monopoly* (6th ed.). Beacon Press.
- Beckett, C., & Mansell, R. (2008). *Digital disconnect: Strategies for communicating in the digital age*. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Bennett, W. L., & Segerberg, A. (2013). *The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics*. Cambridge University Press.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. New York: Free Press.
- Bowe, B. J., Guntuku, S. C., & Giles, H. (2022). Digital mobilization and collective action in the Global South: Social media narratives during political crises. *Information, Communication & Society*, 25(9), 1234–1252.
- Castells, M. (2000). *The rise of the network society* (2nd ed.). Blackwell Publishers.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.
- El Zein, H., & Abusaleem, A. (2015). Social media and war on Gaza: A battle on virtual space to galvanise support and falsify Israel story. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 1(2), 109–120.
- Elmasry, M., Auter, Z. J., Rojas, H., & Gengler, J. (2013). Israeli and Palestinian newspapers' framing of the 2008–2009 Gaza conflict. *Journalism Studies*, 14(6), 911–928.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. *McQuail's Reader in Mass Communication Theory*, 390–397.
- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.
- Gökdemir, A. (2024). İngiliz medyasında İsrail-Filistin savaşının haberin tarafgirliği ekseninde değerlendirmesi. *Mevzu-Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 225–261.
- Gölcü, A., & Demirata, B. K. (2024). İsrail'in dezenformasyon stratejisini çözümlemek: Gazze saldırıları örneği. *Ombudsman Akademik, Özel Sayı 2 (Gazze)*, 195–226.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (1988). *Manufacturing consent: The political economy of the mass media*. Pantheon Books.
- Hoskins, A. (2018). *Television and the war on terror: The mediation of terror*. Routledge.
- Hoskins, A., & O'Loughlin, B. (2015). *War and media: The emergence of diffused war*. Polity Press.
- Kaplan, İ. (2025). Sosyal medya ve dezenformasyon: İsrail'in Gazze saldırıları örneği. *TRT Akademi*, 10(23), 182–207.
- Kharroub, T., & Weaver, D. (2022). Global media framing of the Gaza conflict: A comparative study of digital narratives. *Journalism Practice*, 16(2–3), 350–369.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lasswell, H. D. (1938). *Propaganda technique in the world war*. Alfred A. Knopf.

- Lynch, J., & McGoldrick, A. (2005). *Peace journalism*. Hawthorn Press.
- Mattelart, A. (1979). *La mondialisation de la communication*. La Découverte.
- McCombs, M., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). Sage.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE.
- Philo, G., & Berry, M. (2004). *Bad news from Israel*. Pluto Press.
- Pieterse, J. N. (2009). *Globalization and culture: Global mélange* (2nd ed.). Rowman & Littlefield.
- Riffe, D., Lacy, S., & Fico, F. (2019). *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research* (4th ed.). New York: Routledge.
- Schiller, H. I. (1976). *Communication and cultural domination*. International Arts and Sciences Press.
- Segev, E. (2015). *International news flow online: Global views with local perspectives*. Peter Lang.
- Seyhan, A. S. (2025). 2023 Gazze savaşının Türkiye'deki gazetelerde meşrulaştırılma süreci. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 69, 1–20.
- Sezer, Ö. (2025). Siyasal iletişim aracı olarak sosyal medya: Filistin ve İsrail savaşı örneği. *Turkish Studies–Economics, Finance, Politics*, 20.
- TRT Haber. (2024, Şubat 2). Gazze'de ateşkes için çabalar sürüyor. <https://www.trt-haber.com/haber/dunya/gazgede-ateskes-icin-cabalar-suruyor-833918.html>, (Erişim Tarihi: 01.12.2025).
- Türkoğlu, H. S. (2024). Sosyal medyada yanlış bilinç inşası: Gazze'ye yönelik İsrail saldırılarının dezenformasyon boyutu. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21, 28–47.
- Vargo, C. J., Guo, L., & Amazeen, M. A. (2018). The agenda-setting power of fake news: A big data analysis of the online media landscape 2014–2016. *New Media & Society*, 20(5), 2028–2049. <https://doi.org/10.1177/1461444817707759>
- Wolfsfeld, G. (2011). *Media and political conflict: News from the Middle East*. Cambridge University Press.
- Yılmaz, D. (2024). Türk medyasında Hamas-İsrail çatışması: Analiz ve değerlendirme. *TRT Akademi*, 9(20), 80–123.
- Zelizer, B. (1992). *Covering the body: The Kennedy assassination, the media, and the shaping of collective memory*. University of Chicago Press.
- Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the new frontier of power*. PublicAffairs.

Kaynak: AA